Afyonkarahisar şehrinde yaşlı nüfusun mekansal dağılışı

Spatial distribution of the elderly population in Afyonkarahisar city

Üzeyir YASAK¹ , Muhammet KESKİN²

¹Uşak Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, Uşak, Türkiye

²Uşak Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, Uşak, Türkiye

ORCID: Ü.Y. 0000-0002-2728-239X; M.K. 0000-0002-4389-7327

ÖZ

Yaşlılık olgusunun mekanla ilişkisi, hizmetlerin sunumu ve çeşitli ölçeklerde plan yaklaşımları için oldukça önemlidir. Nüfusun yaşlanması ekonomik, sağlık, ulaşım, yeni konut beklentisi, sosyal imkanlara erişilebilirlik gibi birçok yeni politikalar üretilmesini de zorunlu kılmaktadır. Yaşlanan nüfusun şehrsel alan parçalarının hangi ünitelerinde yoğunlaşmış olduğunun tespiti bu politikaların uygulanabilirliği bakımından önemli bulunmaktadır. Bu yönüyle araştırmanın amacı, Afyonkarahisar şehrinde 65 yaş ve üstü nüfusun mekansal dağılışı ve bu dağılışı etkili olan faktörlerin analizini ortaya koymaktır. Çalışmada ilk bulgular içerisinde yer alan yaşlı nüfusun mahallelere göre nasıl dağılışı gösterdiği mekansal olarak ortaya konulmuştur. Bunun için şehir merkezinde yer alan nüfusu 500 ve daha fazla olan mahallelerde ikamet eden 65 yaş ve üstü nüfus dikkate alınmıştır. Çalışmada, araştırma çeşitlerinden nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. İlk olarak araştırma sahasına ilişkin TÜİK’ten mahallelere göre yaşlı nüfusun toplamı, kadın ve erkek sayıları istenmiştir. İlk bulgular ışığında Afyonkarahisar şehrinde 65 yaş ve üstü nüfusun en yoğun olduğu mahallelerin Cumhuriyet, Dumlupınar, Fatih ve Selçuklu olduğu anlaşılmaktadır. Yaşlı nüfusun mahallelere göre dağılışı hangi faktörlerin etkili olduğu, konut ve konut çevresine yönelik bireysel tercihlerinin neler olduğu ve bulundukları yerlerden memnuniyet derecelerinin tespiti bu dağılışın en çok hangi mahallelerde yoğunlaştığı ve bu durumu etkileyen faktörlerin tespiti için soru kağıtları oluşturularak belirlenen örneklem içinde rastlantısal olarak uygulanması düşünülmektedir. Çalışmanın sonraki aşamalarında nicel araştırma sonuçlarının da eklenmesiyle toplumsal cinsiyet bağlamında 65 yaş ve üstü nüfusun mekansal dağılışının çok yönlü analizinin yapılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Mekan, Dağılışı, Afyonkarahisar.

ABSTRACT

The relationship between the phenomenon of old age and space is rather important when we think about provision of services and plan approaches in various scales. Aging of the population makes necessary of producing more new policies like economy, health, transportation, new housing expectation and accessing to social facilities. Determination of which units of urban area parts are populated by the aging population is important in terms of the applicability of these policies. In this respect, the aim of research is to reveal spatial distribution of 65 years and overpopulation in Afyonkarahisar and analyse the factors which affects distribution. How old age population is distributed according to neighborhood in the first findings of this study has been put forward spatially. For this purpose, the population of 65 years and over residing in the areas of the city center which has 500 population and more are considered. In this study, quantitative research method is used. Firstly, the total number of old age population including the number of women and men in the research area has been requested from TÜİK. In the first findings, the rate of old population in Afyonkarahisar is % 6,6 which remains below the average of Turkey. It is understood that the most densely 65 years and over populated areas are Dumlupınar, Cumhuriyet and Fatih. In the narrow range analysis of old age population, it is understood that the young old age population between 65-75 is distributed more equal in the city center. However, it is understood that the elderly population over 80 is densely distributed only in 2 areas in the city center.

Keywords: Aging, Space, Disturbition, Afyonkarahisar.

Başvuru/Submitted: 15.03.2019 **Kabul/Accepted:** 14.05.2019

Sorumlu yazar/Corresponding author: Üzeyir YASAK / uzeyir.yasak@usak.edu.tr

Atıf/Citation: Yasak, U., Keskin, M.(2019). Afyonkarahisar şehrinde yaşlı nüfusun mekansal dağılışı. B. Gonencgil, T. A. Ertek, I. Akova ve E. Elbasi (Ed.), 1st Istanbul International Geography Congress Proceedings Book (s. 1158-1172) içinde. İstanbul, Türkiye: Istanbul University Press.
<https://doi.org/10.26650/PB/PS12.2019.002.109>

1.GİRİŞ

Demografik nüfus yaşlanması sonuçları itibarıyla artık ulus ötesi küresel bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. 21. yüzyıl, demografik anlamda şimdiye kadar olmadığından daha da öte değişim ve dönüşüm süreci yaşayacağı eğilimi mevcut veriler doğrultusunda öngörülmektedir (Yüceşahin, 2011; Yakar, 2014; Arun, 2018). Yaşlanma olgusu, sadece gelişmiş ülkelerin değil, gelişmekte olan ülkelerin de üzerine eğilmesi gereken bir konu olmaya başlamıştır. Öyle ki bireyler, toplumlar, üreticiler ve de karar vericiler giderek artan yaşlı nüfusun ortaya çıkardığı “fırsatlar” ya da zorluklarıyla karşı karşıyadırlar (Skinner, Anders ve Cutchin, 2018). Hızla yaşlanma süreciyle, Türkiye dahil bir çok ülke için nüfus artış hızının düşük ancak çalışma çağında nüfusun fazla olması durumunu ifade eden demografik fırsat penceresinin hızla kapanmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla yaşlanma süreçlerinin analizi ve yönetilmesi her geçen gün daha da önemli hale gelmektedir. Dünya genelinde demografik yapıda 20.yüzyılın sonlarına doğru yaşlanma oranlarındaki dikkat çekici artışlar, yaşlılık konusuna olan ilgili ve yaşlılara yönelik politikalar üretilmesini hızlandırmıştır (Şentürk ve Ceylan, 2015).

“Yaşlanma”, “yaşlılık” ve “ihtiyarlık” kavramları daha ziyade gerontoloji ve geriatri bilimleri içinde yaygın kullanılmaktayken zamanla sosyal ve fen alanlarına ait ilgili diğer bilim dalları içinde kendine yer etmeye başlamıştır. Yaşlıların sayısal ve oransal artışı ve bu durumun ortaya çıkardığı süreçlerinin geniş bir alanı ilgilendirmeye başlaması yaşlanma çalışmalarına olan ilgiliyi arttırdığı bir gerçektir. Yaşlılık kavramının, biyolojik, psikolojik, sosyal, kültürel ve davranışsal değişkenleri içinde barındıran birçok tanımı mevcuttur. Ana hatları yaşlılık, “insan yaşamının son aşaması ve bireyin ileri yaşlanma devresi olarak” tanımlanır (Kalınkara, 2016). Bu yönüyle yaşlılığı, bireylerin yaşadıkları ortama adapte olma yeteneklerinin tedrici olarak azalması şeklinde tanımlanmak da mümkündür (Kutsal, 2009).

İstatistikler, yaşlı nüfus tüm dünyada hızla artmakta olduğunu ve gelecekte de daha da artacağını açık bir şekilde göstermektedir. Bazı araştırmacılar, dünyada yaşlı nüfustaki artış hızı, genel nüfus artış hızının yaklaşık iki katı olduğunu belirtmiştir (Tuna & Tenlik, 2017). BM’ye göre 21. yüzyılın sonunda 60 yaş ve üzeri nüfusun 3 milyarı aşacağı tahmin ediliyor. Son yıllara kadar yaşlılık küresel bir olgu olmanın da bir adım ötesine geçerek sadece gelişmiş ülkelerin gündeminde değil, artık bu küresel gerçeklik, gelişmekte olan ülkelerde de kayda değer oranlarda kendini göstermektedir. 1950-2050 yılları arasında dünyadaki yaşlı nüfus oranlarına baktığımızda “Gelişmiş Ülkeler” deki oranlar ve “Avrupa” kıtasının da yer aldığı ülkeleri de kapsayan yaşlı nüfus oranlarının 1950 yılından itibaren diğer ülke ve bölgelere göre artarak günümüze kadar devam etmektedir. Bu durumun 2050’ye kadar etki edeceği tahmini yapılarak bu konuda Avrupa ülkelerinin oransal üstünlüklerini koruyacağı öngörülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Dünyada yaşlı nüfus oransal değişimi

Bölge	1950	2000	2025*	2050*
Dünya	5,2	6,9	10,4	16,2
Gelişmiş Ülkeler	7,9	14,3	20,8	26,2
Gelişmekte Olan Ülkeler	3,9	5	8,4	14,6
Afrika	3,3	3,3	4,2	7,1
Asya	4,1	5,7	9,9	17,3
Avrupa	8,2	14,8	20,9	27,4
Güney Amerika	3,5	5,8	10,6	19,5
Kuzey Amerika	8,2	12,4	18,3	22
Okyanusya	7,3	9,9	14,6	18,7

Kaynak: Birleşmiş Milletler.

Yaşlılık çalışmalarında hangi yaşın yaşlılıkla ilgili temel yaş kabul edileceği tartışmaları yaşanmakla beraber genel olarak Dünya Sağlık Örgütü (WHO) yaşlılığın sınırını 65 yaş olarak kabul etmektedir. Üstelik günümüzde ortalama ömür seviyesindeki değişimlere bağlı olarak yaşlı nüfusu kendi içinde kategorik olarak

- 65-74 Yaş, Genç Yaşlılık,
- 75-84 Yaş, İleri Yaşlılık,
- 85 yaş ve üzeri Çok İleri Yaşlı ya da Yaşlı Yaşlı şeklinde ayırmaktadır.

Yaşlılık, tüm dünyada giderek artan ve yaygınlaşan bir olgu haline gelmiştir. Yaşlı nüfus oranındaki artış farklı toplumlarda farklı değerlere ulaşmakla birlikte tüm toplumlarda görülmektedir. Küresel ölçekte ülkelerin büyük bir kısmı hızla yaşlanmaktadır. Yaşlı nüfus halen gelişmiş ve refah düzeyi yüksek olan toplumlarda daha fazla oranda bulunmakta birlikte, gelişmekte olan toplumlarda yaşlı nüfus artış daha hızlı olmaktadır (Arun, 2018).

Gelişmiş ülkelerde nüfusun yaşlanma süreci çok uzun yıllara yayılarak devam etmiştir. Halbuki bu durum Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler sınıfında, nüfusunun demografik olarak yaşlanma süresinin ivme kazanarak giderek kısalmaktadır (Arun, 2018). % 8,8 lik yaşlı nüfus oranıyla Türkiye'nin yaşlı bir toplum olduğu kanısı gittikçe artmaktadır. Özellikle de dünyanın çok hızlı yaşlanan ülkesi kategorisinde yer aldığımız görüşü yaygınlaşmaktadır (Arun, 2013). Türkiye'de 65 yaş ve üzeri nüfusun toplam nüfus içindeki oranı 1950 yılında % 3,3, 1975 yılında % 4,6, 2000 yılına gelindiğinde %5,7 olduğu görülürken 2010 yılında %7,2, ve son olarak 2018 yılında bu oran % 8,8 ile 7.186.204 sayısına ulaşmıştır (TÜİK, 2018). Bu oranlar, bölgesel ve yerel ölçekte yaşlanma ve yaşlılık üzerinde çok ciddi politikaların üretilmesi ve uygulanmasının gerekliliğini konusunda fikir vermektedir. Aynı zamanda bu durum, yaşlılara ve onların içerisinde yaşamış olduğu sosyo-mekansal yapıya yönelik yeni paradigmlar çerçevesinde rasyonel araştırmaları zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'de de yaşlı nüfusun artışına bağlı olarak yaşlı ve yaşlılık olgusu üzerine olan ilgi giderek artmaya başlamıştır. Ancak bu çalışmalar, genellikle gerontoloji, sosyal hizmetler, sosyoloji, psikoloji, demografi vb. disiplinler etrafında şekillenmektedir. Coğrafyacıların yaşlı ve yaşlılık konularında özellikle mekanla ilişkisi ve mekânsal dağılışı bağlamında araştırmalar sınırlı düzeydedir. Yaşlılıkla ilgili çalışmalar genellikle teroik olarak ya da ülke geneli ve kırsal alanlardaki yaşlanmayla ilgili olmuştur (Emiroğlu, 1988; Özgür, 1999; Özgür, 2010; Özgür, 2013; Özgür, 2018; Özgür, 2019; Avcı, 2014; Avcı, 2016; Yakar, 2012; Yakar, 2014; Yakar, 2015; Yakar, 2018; Yakar, 2017; Akgül, 2018; Sevindi ve Korkusuz, 2018). Kentsel ölçekte yaşlılığı inceleyen coğrafi araştırmalar yok denecek kadar azdır (Şenol ve Saraçoğlu, 2012).

Yaşlılık olgusunu mekanla ilişkisi, hizmetlerin sunumu ve çeşitli ölçeklerde plan yaklaşımları için oldukça önemlidir. Bu kapsamda yerinde yaşlanma ya da kentsel yaşlanma konusu önem arz etmektedir. Nüfusun yaşlanması ekonomik, sağlık, ulaşım, yeni konut beklentisi, sosyal imkanlara erişilebilirlik gibi birçok yeni politikalar üretilmesini de zorunlu kılmaktadır. Yaşlanan nüfusun şehirsal alan parçalarının hangi ünitelerinde yoğunlaşmış olduğunu tespiti bu politikaların uygulanabilirliği bakımından önemli bulunmaktadır.

Şekil 1: Çalışma sahasının lokasyon haritası

Bu yönüyle araştırmada, Afyonkarahisar şehrinde 65 yaş ve üzeri nüfusun mekânsal dağılışı ve bu dağılışı etkili olan faktörlerin betimsel analizi yapılmaktadır.

1.1. Araştırma Sahasının Yeri ve Özellikleri

Çalışma sahası olan Afyonkarahisar şehri, Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu bölümünde yer alır. Afyonkarahisar ili merkez ilçesinin kuzeyinde İhsaniye, doğusunda İscehisar, Çobanlar ve Çay ilçeleri, güneyinde Şuhut ilçesi, batısında ise Sinanpaşa ile Kütahya iline bağlı Dumlupınar ve Aslantaş ilçeleri bulunur (Şekil 1). Afyonkarahisar merkez ilçesi de dahil toplam 18 ilçeye sahiptir. Araştırma sahasını bu ilçeler içinde en büyük nüfusa sahip merkez ilçesi konumundadır.

Şehir bulunduğu konum itibarıyla, doğuyu batıya, kuzeyi güneye bağlayan kara, hava ve demir yollarının kesiştiği kavşak noktasında yer almaktadır. Bu yönüyle sahada yerleşme antik zamanlara kadar uzanır ve tarihin her döneminde iskan faaliyetleri gelişerek devam etmiştir. (Aliağaoğlu, 2006). Şehir nüfusunun gelişimi Cumhuriyetin dönemiyle birlikte sürekli bir artış göstermiştir. 2018 yılı itibarıyla şehir nüfusu 231.983'tür.

Afyonkarahisar'ın gelişmesinde mermer başta olmak üzere taş ve toprağa dayalı sanayi oldukça etkilidir. Gıda sanayi konusunda da önemli fabrikaları içinde barındıran şehirde son yıllarda göç alan merkez haline gelmiştir. Bunun yanında sahanın jeolojik yapısı nedeniyle jeotermal kaynaklar çokluğu göze çarpar. Bu durum araştırma sahasında turizm faaliyetlerinin ve bu faaliyetlere bağlı gelişen diğer sektörlerin konumlanmasını hızlandırmıştır (Çetin, 2010; Taş, 2012). Afyonkarahisar, termal turizmle ilintili gelişen sağlık turizm nedeniyle ulus ve uluslararası ölçekte yaşlı nüfus için çekim merkezi özelliğine sahiptir. Bu özellik yerelde yaşayan yaşlı nüfus için de önemli ve değerli bulunmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmada, Afyonkarahisar şehrinde “yerinde yaşlanma” ve “şehirselleşme” araştırma projesinin ilk bulguları sunulmaktadır. Bu kapsamda Afyonkarahisar şehri ölçeğinde yaşlı nüfusun mekânsal dağılışı ve bu dağılışı etki eden faktörlerin belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada yaşlı nüfusun dağılışının yanında 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfusun dar aralıklı (65-69, 70-74, 75-79, 80-85 ve 85+) olarak kadın erkek ve toplamları da mahalle bazında ele alınmıştır. Bu yönüyle benzer çalışmalar son derece sınırlıdır. Proje çalışmasının genel amaçları içerisinde yaşlı nüfusun mekânsal dağılışı ve bu dağılışı yaşlıların için önemli görülen hizmet ve olanaklara erişilebilirliği nasıl etkilediğinin analizi de yer almaktadır.

1.3. Yöntem

Proje çalışması kapsamın araştırma yöntemlerinde karma yöntem belirlenmiştir. Ancak ilk bulguları paylaşılan bu çalışmada betimsel analiz yapılmıştır. Bu çalışmada kronolojik/biyolojik ekseninde birçok batılı ülkenin kabul ettiği şekilde yaşlılığın genel başlangıç noktası olarak emeklilik yaşı olan 65 yaşı belirlenmiştir (Mackinlay 2001). Veriler nominal (kategorik/cinsiyete göre) ve interval (yaşın kategorik durumu-dar aralıklı) şeklinde oluşturuldu. Araştırma sahasında yaş grupları 65-69, 70-74, 75-79, 80-84 ve 85+ şeklinde kategorik ve cinsiyete göre dar aralıklı olarak belirlendi. Buradan ulaşmak istediğimiz amaç proje çalışmasının sonuçları itibarıyla 65 yaş ve üzeri grupların aslında beklendiği gibi homojen bir yapıda olmayıp heterojen bir yapıya sahip olduklarına dikkat çekerek homojen yapıda olan bu yaş gruplarına yönelik yerel yönetimlerin daha spesifik politika, uygulama ve hizmetlerin önemine ile birlikte erişilebilirliğine vurgu yapmaktır.

TÜİK'ten hem şehir geneli hem de mahallelere göre 65 yaş ve üzeri kadın erkek ve toplam nüfus verileri elde edilmiştir. Bunun yanında dar aralıklı veriler de mahallelere göre elde edilmiştir. Veri temini neticesinde Mayıs 2019'da arazi çalışması yapılarak yaşlı nüfusun seyrek ve yoğun olduğu şehrsel alanlardaki konut ve konut çevresine yönelik gözlemler yapılarak bir takım görseller oluşturuldu. Böylece üst başlıkta proje çalışması için örneklem belirlemeye yönelik altıklar oluşturulmuştur.

Bu aşamadan sonra Arc GIS 10.02 yardımıyla veri setleri şehir haritası üzerine işlenerek hem toplam hem de dar aralıklı olarak yaşlı nüfus dağılışı haritaları oluşturuldu. Bu haritaların oluşturulabilmesi için TÜİK haricinde Afyonkarahisar Belediyesinin ilgili birimlerinden gerekli veriler temin edilmiştir.

Araştırma sahası olan şehir merkezinde belediye mücavir alanı içinde önceden köy olup da şimdi mahalle olan yerleşmeler de dahil 58 mahalle dikkate alınmaktadır (Şekil 2). Afyonkarahisar Belediyesinin 07/06/2012 tarihinde 207 sayılı alması olduğu “Belediyemizin mahallelerinin 5393 sayılı belediye kanununun 9. maddesi gereğince birleştirilerek ve sınırlarının yeniden düzenlenmesi hususunda İmar ve Şehircilik Müdürlüğü teklifinin Bayındırlık ve İmar Komisyonunca tetkikine, tetkikinden sonra hazırlanacak raporun tekrar Meclise sunulmasına oybirliği ile karar verildi.” (ww.afyon.bel.tr/mecliskarardetay, 2012) şeklindeki karar doğrultusunda Afyonkarahisar Belediye Meclisi, 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 9. Maddesi gereğince bazı mahallelerin birleştirilmesine yönünde karar vermiştir. Yapılan değişiklikle birlikte, 81 mahallenin 43’ünde birleştirme planlaması yapılarak 10 adet mahalleye dönüştürüldü ve toplamda 48 mahalle oluşturuldu. Birleşen mahalleler nüfus olarak en büyük mahallenin ismi adı altında toplandı. Afyonkarahisar ilçe merkezinde yer alan 31 köyden 10’u (Ataköy, Erenler, Akçin, Bayatçık, İsmailköy, Küçükçobanlı, Çakırköy, Sadıkbey, Demirçevre ve Kışlacık) 2014 yılında belediyenin hizmet alanı içine alınarak tüzel kişilikleri değiştirilmiş ve mahalle statüsüne geçirilmiştir (http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/11/20131114-17.htm).

Şekil 2: Afyonkarahisar şehir merkez mahalleleri ve sınırları

1.4. Sınırlılıklar

Türkiye İstatistik Kurumu, yaşlı nüfusa ait kayıtlar, ilk sayım yılından 1980’ye kadar sadece ülke ve il bazında tutulmuş ve paylaşılmıştır. Ancak 1985 yılı itibariyle ilçe merkezleri ve şehirler bazında 65 yaş ve üzeri toplam nüfusa ait kayıtları TÜİK tarafından tutulup paylaşmaya başlamıştır. Dolayısıyla şehirle ilgili toplam yaşlı nüfusa ait verilerin uzun dönemli karşılaştırılmasının yapılması mümkün olamamıştır.

Mahalle bazında 65 yaş ve üzeri kadın erkek toplam nüfusa ait veriler hem de 65 yaş üzeri dar aralıklı (65-69, 70-74, 75-79 gibi) verilere 2007 yılı itibariyle ulaşılmıştır. Bu durum, şehrsel yaşlı nüfusun dar aralıklı mekânsal dağılışının zamansal olarak karşılaştırılmamasına neden olmuştur.

Araştırmanın sınırlıkları içinde en önemlisi yaşlı nüfusa ait veri sınırlandırmasından kaynaklanmaktadır. TÜİK; nüfusu 500 altında olan mahallelere ait 65+ yaş verisini paylaş(a)mamaktadır. TÜİK ile yapılan görüşmelerde (5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunun “veri gizliliği” konulu maddeleri gereğince uygulanan veri gizliliği uygulamaları neticesinde nüfus bilgisi verilememesi) dayanak gösterilerek veri talebine kısmi olumsuz yanıt verilmiştir. Bunun yanında çalışma için önem arz eden 65 yaş ve üzeri dar aralıklı (65-69, 70-74, 75-79, 80-85, 85+) sınıflandırmada ise mahalle bazında toplam 15’in altındaysa veriler paylaşılmadı ve (C simgesi) şeklinde bir sembolleştirme yöntemi ile verilerin gizlenmesi yoluna gidildi. Diğer taraftan 65-69 ya da 70-74 arası yaş grubunda kadın/erkek sayısı için altına düştüğünde cinsiyet ayrımcılığı oluşabilir düşüncesiyle ikincil gizleme yapıldı. Dolayısıyla aynı yaş grubunda üç kişinin altında herhangi bir cinsiyet grubunda veri seti oluşturulamayıp (C simgesi) şeklinde tekrardan sembolleştirme yoluyla veri gizlemesi yapıldı. Bu durum araştırma sahasındaki ileri yaşlılıkla ilgili cinsiyet ekseninde detayları görebilmemize ve daha derinlemesine analiz yapmamızın önünde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

2. Bulgular

2.1. Şehrsel Yaşlı Nüfusun Gelişimi

Yaşlı nüfus dünya genelinde küresel olarak hızlı bir miktar ve oranda artmaya devam ettikçe, bölgesel ve şehrsel ölçekte yaşlılığın mekansal analizi önem kazanmaktadır. Yaşlı nüfusun kantitatif artışının ötesinde yıllık ya da dönemlik bazda artış hızı da önemli kabul edilmektedir. Dünya ölçeğinde yaşlı nüfusun artış serüveninin genelde Türkiye’de, özelde ise Afyonkarahisar şehri kapsamında da kendini gösterdiğini belirtmek mümkündür.

Çalışmada öncelikle Türkiye geneli toplam yaşlı nüfusu ve oranı ile Afyonkarahisar şehri toplam yaşlı nüfusu ve oranı, sayım yıllarına göre karşılaştırılmıştır. Afyonkarahisar şehrinde 65 yaş ve üzeri nüfus oranlarının mevcut sayım yıllarına göre Türkiye ortalamasının altında olduğu anlaşılmaktadır. 1985 yılında şehrsel yaşlı nüfus oranı % 3,5 iken bu değer 2018 yılında % 6,4 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemlerde Türkiye geneli yaşlı nüfus oranı % 4,4 ve % 8,8 olarak gerçekleşmiştir. 2000’li yıllardan sonra yaşlı nüfus oranlarının önceki yıllara göre daha fazla yükseldiği anlaşılmaktadır. 1990 sayımında yaşlı nüfus oranının % 3,7 iken bu oran 2000 sayım döneminde % 4,8’e yükselmiştir. İlçe merkezi genelinde 1985 yılında kırsal yaşlı nüfusun şehrsel yaşlı nüfustan fazla olduğu tespit edilmiştir. Sonraki sayım dönemlerinde ise şehrsel yaşlı nüfusun kırsal yaşlı nüfusu geçtiği anlaşılmaktadır. 1985 yılında merkez ilçede kırsal alanlarda yaşayan toplam yaşlı nüfusu 3663 iken şehrsel alanda bulunan yaşlı nüfus sayısı 3068’dir. Bu değer 1990 yılında kırsal alanda 2019’a düşerken şehrsel alanda 3537’ye yükselmiştir. 2018 yılında merkez ilçede kırsalda yaşayan yaşlı nüfus sayısı 5413, şehrsel yaşlı nüfus sayısı ise 14777 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2 : 65 yaş ve üzeri yaşlı nüfus oranlarının karşılaştırılması: Afyonkarahisar merkez ilçe-Türkiye

Yıl	Afyon Toplam Nüfus	65+ Toplam Nüfus	Oran %	Türkiye Toplam Nüfusu	65+ Toplam Nüfus	Oran %
1985	87033	3068	3,5	50 664 458	2 125 908	4,2
1990	95643	3537	3,7	56 473 035	2 417 363	4,3
2000	128516	6187	4,8	67 803 927	3 858 949	5,7
2007	159967	8991	5,6	70 586 256	5 000 175	7,1
2010	173100	9543	5,5	73 722 988	5 327 736	7,2
2015	217805	12855	5,9	78 741 053	6 495 239	8,2
2018	231983	14777	6,4	82 003 882	7 186 204	8,8

Kaynak: TÜİK

Afyonkarahisar ili 65 yaş ve üzeri demografik yaşlanmanın mevcut rakamlar doğrultusunda yıllar içerisindeki kayda değer ölçüde giderek arttığını anlaşılmaktadır (Tablo 2, Şekil 3).

Yıllara göre yaşlı nüfusun cinsiyet dağılımı incelendiğinde her sayım döneminde yaşlı kadın nüfusunun erkek nüfusunda daha da fazla arttığı anlaşılmaktadır (Tablo 3). Burada kırsal alanlardaki gibi (Akgül, 2018) yalnız yaşlı nüfusun şehrsel alanda da hayatlarını idame ettikleri sonucunu çıkarmak mümkündür. Yalnız yaşlılar içinde kadın nüfusunun fazlalığı konuyu sosyo-ekonomik ve toplumsal açıdan ele alınması gerekliliği bir kez daha ortaya koymaktadır.

Tablo 3: Afyonkarahisar şehrinde 65 yaş üzeri kadın erkek toplam nüfusun gelişimi(1985-20018)

Yıl	Toplam 65+ Yaş		
	Toplam	Erkek	Kadın
1985	3068	1304	1764
1990	3537	1571	1966
2000	6187	2742	3445
2007	8991	3833	5158
2010	9543	4265	5278
2018	14777	6685	8092

Kaynak: TÜİK

Şekil 3. 1985-2018 sayım dönemlerine göre 65 yaş ve üzeri toplam nüfus

2.2. Şehirselleşmiş Yaşlı Nüfusun Dağılışı

Bu bölümde hem 65 yaş ve üzeri kadın erkek ve toplam nüfusun hem de 65 yaş üzeri dar aralıklı kadın erkek toplam nüfusun mahallelere göre dağılışı tespit edilmiştir. Bu analiz yapılırken 2007 öncesine ait merkez mahalle verilerinin olmayışı nedeniyle kısa dönemli bir karşılaştırma söz konusu olmuştur. 2012 yılında mahalle birleştirimi yapılması nedeniyle 2007 ve 2018 yıllarında belirli mahallelerin karşılaştırılması yapılamamaktadır. Ancak genel eğilimi vermesi açısından her iki dönemdeki veriler üzerinden bir takım sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 4: Afyon şehrinde mahalle toplam nüfusu ve yaşlı kadın, erkek ve toplam nüfus(2007)

Mahalle Adı	Toplam Mahalle Nüfusu			65+ Yaş Nüfus		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Akmescit	1.048	537	511	83	26	42
Ali İhsan Paşa	4.046	2.008	2.038	139	52	87
Cumhuriyet	13.301	6.529	6.772	974	408	566
Çavuşbaşı	806	394	412	59	22	30
Derviş Paşa	4.625	2.272	2.353	323	117	151
Dumlupınar	12.840	6.206	6.634	1.129	474	655
Esenteppe	7.230	3.801	3.429	327	141	186
Eşrefpaşa	5.910	2.914	2.996	221	81	99
Fatih	7.291	3.666	3.625	248	105	116
Gazi	4.573	2.279	2.294	200	82	95
Güvenevler	2.701	1.394	1.307	176	60	84
Hamidiye	1.584	794	790	118	45	63
Hasan Karaağaç	1.328	797	531	103	43	36
Hattat Karahisar	1.370	694	676	65	26	33
Hoca Ahmet Yesevi	2.348	1.193	1.155	76	35	35
İstiklal	3.625	1.820	1.805	183	72	84
Kanlıca	5.271	2.634	2.637	157	53	81
Karaman	1.330	674	656	63	21	34
Karşıyaka	3.371	1.713	1.658	122	50	55
Kayadibi	1.764	806	958	91	35	48
Kocatepe	5.588	2.785	2.803	235	89	101
Kubeli	566	275	291	55	13	18
Mareşal Fevzi Çakmak	5.933	3.033	2.900	173	58	86
Marulcu	2.774	1.383	1.391	251	101	150
Mecidiye	1.602	815	787	129	56	59
Nazmi Saatçi	3.908	1.950	1.958	154	71	61
Olucak	1.775	896	879	152	60	82
Osman Gazi	3.528	1.780	1.748	122	45	61
Örnekevler	3.446	1.614	1.832	176	66	79
Sahipata	4.012	2.002	2.010	236	103	109
Selçuklu	3.383	1.672	1.711	96	32	47
Tacı Ahmet	1.096	572	524	85	31	47
Taşpınar	1.051	528	523	76	29	35
Veysel Karani	2.817	1.401	1.416	140	60	70
Yarenler	1.992	1.018	974	147	55	75
Yenice	3.616	1.830	1.786	150	70	67
Yunus Emre	1.295	637	658	110	40	47
Zafer	3.069	1.509	1.560	241	94	115

Kaynak: TÜİK

Afyon şehir merkezinde 2007 yılı itibarıyla mahallere göre toplam nüfus içindeki yaşlı nüfus miktarlarına baktığımızda toplamda 38 mahalle verisine ulaşılmıştır. Bu kapsamda hem toplam mahalle nüfusu hem de yaşlı nüfus toplamı olarak Dumlupınar ve Cumhuriyet mahalleleri öne çıkmaktadır (Tablo 4). Bu iki mahallenin diğer mahallere göre hem toplam mahalle nüfuslarının hem de yaşlı nüfuslarının fazla olmasının nedenleri arasında şehrin içinde Cumhuriyet sonrası planlı gelişen merkez mahaller olarak yer almaları gösterilebilir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Afyon şehir merkezinin gelişimi Afyon Kalesi yani bugünkü adıyla bilinen Karahisar Kalesi ve çevresinden günümüz şehir merkezini oluşturan bu iki mahallenin de yer aldığı alanlara doğru gelişme göstermesiyle nüfuslanmanın artması ile birlikte yeni yerleşim biçimleri ve buna uygun sosyolojik ortam ortaya çıkarmıştır. Akmescit, Çavuşbaşı, Olucak, Kubeli ve Tacı Ahmet gibi kale çevresinde bulunan ve Afyonkarahisar şehir merkezi olarak ilk yerleşim alanları nüfus olarak 500 altına düşmeyip ancak 1000 nüfus miktarını da pek aşmayan mahalle özelliklerini korumakta ve nüfusun az olmasından kaynaklı yaşlı nüfusun da az olduğu mahallelerdir. Bu mahallerde yapılan arazi çalışmalarında sosyo-ekonomik gelişmelere bağlı olarak nüfusun zamanla şehrin çevresinde yeni konut ve konut çevrelerini içinde barındıran mahallelerine doğru yer değiştirmesiyle bu alanda toplam ve yaşlı nüfus sayısı azdır.

Tablo 5: Afyon şehrinde mahalle toplam nüfusu ve yaşlı kadın, erkek ve toplam nüfus (2018)

Mahalle Adı	Toplam Mahalle Nüfusu			65+ Yaş Nüfus		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Afyonkarahisar Osb	776	776	-	0	0	0
Akçin	1.762	895	867	99	41	44
Akmescit	1.991	1.000	991	167	62	105
Ali İhsan Paşa	6.378	3.140	3.238	295	137	117
Ataköy	3.919	2.002	1.917	203	72	105
Burmali	1.911	985	926	147	51	73
Cumhuriyet	12.092	5.732	6.360	1.436	593	843
Dairecep	1.484	805	679	154	63	91
Demirçevre	592	301	291	79	20	37
Derviş Paşa	5.194	2.494	2.700	456	204	252
Dumlupınar	12.375	5.856	6.519	1.519	674	845
Erenler	9.188	3.762	5.426	122	38	67
Esenteppe	9.516	5.512	4.004	552	267	285
Eşrefpaşa	7.800	3.885	3.915	440	209	231
Fakıpaşa	1.889	938	951	161	62	99
Fatih	14.178	7.193	6.985	626	301	325
Gazi	5.285	2.554	2.731	445	179	209
Güvenevler	4.167	2.064	2.103	220	104	116
Hamidiye	1.327	639	688	99	30	41
Hasan Karaağaç	1.250	665	585	190	90	100
Hattat Karahisar	1.967	954	1.013	164	77	59
Hoca Ahmet Yesevi	6.916	3.437	3.479	267	120	147
İstiklal	3.824	1.887	1.937	289	126	163
Kanlıca	10.468	5.205	5.263	471	229	242
Karaman	2.064	995	1.069	196	82	78
Karşıyaka	4.652	2.338	2.314	251	116	103
Kasımpaşa	1.850	901	949	138	50	66
Kayadibi	1.716	955	761	85	29	44
Kocatepe	5.461	2.675	2.786	457	237	220
Mareşal Fevzi Çakmak	10.238	4.889	5.349	506	254	252
Marulcu	2.691	1.308	1.383	263	104	159
Mecidiye	2.026	1.052	974	139	58	81
Nazmi Saatçi	4.965	2.472	2.493	319	161	158
Oluçak	2.266	1.144	1.122	241	102	139
Orhangazi	2.082	1.053	1.029	116	60	46
Osman Gazi	5.707	2.822	2.885	226	90	103
Örnekevler	4.146	2.107	2.039	287	131	156
Sahipata	5.027	2.501	2.526	341	154	187
Selçuklu	13.543	6.667	6.876	371	178	193
Sümer	1.988	1.002	986	204	82	122
Tacı Ahmet	1.878	907	971	195	78	117
Taşpınar	1.482	743	739	167	77	90
Veysel Karani	3.874	1.923	1.951	229	92	103
Yarenler	1.577	802	775	142	51	55
Yenice	4.048	2.012	2.036	263	114	119
Yunus Emre	1.563	772	791	113	33	53
Zafer	3.089	1.517	1.572	256	104	152

Kaynak: TÜİK

Günümüzde Dumlupınar ve Cumhuriyet mahallelerinin hala yüksek oranda yaşlı nüfusa sahip mahalleler olduğu anlaşılmaktadır. Ancak hem 2012 yılında mahalle birleştirilmesinin etkisiyle hem de özellikle 2010 yılından sonra şehrin içi dinamiklerinin etkisiyle yaşlı nüfus artışının şehir içinde farklı mahallerde de ortaya çıktığını belirtmek mümkündür. Mareşal Fevzi Çakmak, Kanlıca, Kocatepe ve Fatih gibi Afyon-Konya aksı üzerinde gelişen mahallelerde yaşlı nüfusun yüksek değerlerde olmasında yukarıda belirtilen nedenler

MAHALLELER		
1 AKÇIN	19 HASAN KARAĞAÇ	39 SÜMER
2 AKMESÇİT	20 HATTAT KARAHİSAR	40 TAÇI AHMET
3 ALİ İHSAN PAŞA	21 HOCA AHMET YESEVİ	41 TAŞPINAR
4 ATAĞÖY	22 İSTİKLAL	42 VEYSEL KARANI
5 BURMALI	23 KANLICA	43 YARENLER
6 CUMHURİYET	24 KARAMAN	44 YENİCE
7 DAİRECEP	25 KARŞIYAKA	45 YUNUS EMRE
8 DEMİRÇEVRE	26 KASIMPASA	46 ZAFER
9 Derviş Paşa	27 KAYADİBİ	47 ALİ ÇETİNKAYA
10 DUMLUPINAR	28 KOCATEPE	48 YEŞİLYURT
11 ERENLER	29 M. FEVZİ ÇAKMAK	49 BATTALGAZİ
12 ESENTEPE	30 MARULCU	50 KÜÇÜKÇOBANLI
13 EŞREFPAŞA	31 MECİDİYE	51 ÇAKIR
14 FAKİPAŞA	32 NAZMİ SAATÇİ	52 SADIKBEY
15 FATİH	33 OLUCAK	53 BAYATCIK
16 GAZİ	34 ORHANGAZİ	54 İSMAİL
17 GÜVENEVLER	35 OSMAN GAZİ	55 ERTUĞRUL GAZİ
18 HAMİDİYE	36 ÖRNEKEVLER	56 DÖRTYOL
	37 SAHİPATA	57 BEYAZIT
	38 SELÇUKLU	58 KIŞLACIK

AÇIKLAMALAR

65+ Kişi Sayısı

- 0 - 100,00
- 100,01 - 200,00
- 200,01 - 300,00
- 300,01 - 400,00
- 400,01 - 600,00
- 600,01 - 800,00
- 800,01 - 1000,00
- 1000,01 - 1250,00
- 1250,01 - 1519,00

0 1 2 4 6 Km

Genel olarak 2010 yılından sonra yeni gelişen mahallelerde yaşlı nüfusun oldukça az olduğunu belirtmek mümkündür. Orhangazi, Yenice ve Karşıyaka gibi mahalleler bunlara örnek gösterilebilir. Ovaya doğru gelişen ve konut üretiminin hızlı olduğu bu mahalleler, daha genç ve göçle gelen nüfusun yoğunlaştığı alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca bu mahalleler ayrık nizam ve soyo-ekonomik değeri yüksek yeni konut alanlarını içinde barındırır.

Şehrin ilk kurulup geliştiği kale çevresindeki Hasan Karaağaç, Olucak başta olmak üzere Taci Ahmet ve Dairerecep mahalleleri yaşlı nüfus oranı yüksek çıktığı mahallelerdir (Şekil 5). Kale çevresi dışında yine Konya yolu üzerinde ilk kısımlarda yer alan Sümer ve Zafer mahallelerinde yaşlı nüfus oranı yüksektir.

1167

Afyonkarahisar şehrinde 65-69 ile 70-74 yaşı kapsayan genç yaşlılar grubu içinde yer alanları sayısı diğer kategoridekilere göre yüksektir. Aynı zamanda bu aralıklardaki yaşlı nüfusun şehir içinde mahallelere daha düzenli dağıldığı anlaşılmaktadır (Şekil 6). Yaşlı nüfusun en yüksek olduğu mahallelerde bu dengeli dağılım daha belirgin olarak görülmektedir. Şehirsel yaşlılar arasında 65-69 yaş grubu cinsiyet olarak ele alındığında yaşlılığa ilk geçiş sürecinde erkek nüfusun kadınlara göre yer yer yüksek olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 6). Ancak ileri yaşlılık döneminde kadın sayısı erkeklere göre daha yüksektir. Bu durum daha öncede belirtilen yalnız yaşlılık konusunu özellikle de yalnız yaşlı kadın sorununu Afyonkarahisar şehri örneğinde belirgin bir şekilde ortaya çıkarmaktadır.

Şekil 5: Afyonkarahisar şehrinde toplam yaşlı nüfusun toplam mahalle nüfusuna oranı (%)

Tablo 6: Afyonkarahisar şehrinde yaşlı nüfusun yüksek olduğu mahallerde dar aralık ve cinsiyete göre yaşlı sayıları

Mahalle Adı	65 + Toplam Nüfus	Erkek					Kadın				
		65-69	70-74	75-79	80-84	85+	65-69	70-74	75-79	80-84	85+
Dumlupınar	1.519	254	165	121	85	49	277	228	151	90	99
Cumhuriyet	1.436	230	155	106	56	46	314	208	135	86	100
M. F. Çakmak	506	141	63	28	14	8	120	58	34	23	17
Kanlıca	471	118	64	22	15	10	105	65	36	22	14
Kocatepe	457	120	69	35	8	5	105	62	20	21	12
Gazi	445	89	65	25	C	C	101	66	42	C	C
Nazmi Saatçi	319	73	39	31	11	7	72	48	17	12	9

80 yaş ve üzeri ileri ve çok ileri yaşlı nüfusu şehirsel alanda mahallelere göre dağılımı incelendiğinde ise sayısal olarak bir azalma söz konusudur. Bununla birlikte bu gruptaki yaşlıların mahallelere göre dağılımda düzensizlik ortaya çıkmaktadır (Şekil 7). Nitekim 80 yaş ve üzeri nüfusun en fazla olduğu mahalleler, Dumlupınar ve Cumhuriyet mahalleleridir (Tablo 6, Şekil 7). Normal olarak bu iki mahalle hem toplam nüfusun hem de yaşlı nüfusun fazla olduğu mahallelerdir. Dolayısıyla ileri yaşlı nüfusun bu mahallelerde yüksek çıkması doğal kabul edilmektedir. Ancak araştırmacıların sahada yaptığı gözlemler ve şehrin nüfus ve mekansal gelişim süreciyle ilgili yayınlar dikate alındığında bu iki mahalle bazı yönleriyle diğerlerinden ayrıldığı kanaatine varılmıştır.

Şekil 6: Afyonkarahisar şehrinde mahallelere göre 65-69 ve 70-74 arası dar aralıklı nüfusun dağılışı(2018)

Şekil 7: Afyonkarahisar şehrinde mahallelere göre 80-84 ve 85 + arası dar aralıklı nüfusun dağılışı(2018)

Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarda gelişmeye başlayıp sonrasında ise daha düzenli gelişme eğiliminde olan bu mahaller, günümüzde merkeziyet özelliklerini korumakta ve bu durum yaşlı nüfus özellikle de ileri yaşlı nüfus için hizmet ve olanaklara erişebilirlik bağlamında önemli kabul edildiği düşünülmektedir.

3. SONUÇ YERİNE

Türkiye'de yaşlı nüfusun artışına bağlı olarak yaşlı ve yaşlılık olgusu üzerine olan ilgi giderek artmaya başlamıştır. Ancak bu çalışmalar, genellikle gerontoloji, sosyal hizmetler, sosyoloji, psikoloji, demografi vb. disiplinler etrafında şekillenmektedir. Coğrafyacıların yaşlı ve yaşlılık konularında özellikle mekanla ilişkisi ve mekansal dağılışı bağlamında araştırmalar yok denecek kadar azdır. Yaşlılık olgusunun mekanla ilişkisi, hizmetlerin sunumu ve çeşitli ölçeklerde plan yaklaşımları için oldukça önemlidir. Bu çalışma, “Yerinde Yaşlanma Bağlamında Afyonkarahisar Şehrinde Yaşlı Nüfusun Konut ve Konut Çevresinden Beklentisi” araştırmasının ilk bulgularını içermektedir. İlk bulgular “Kentsel Yaşlanma” ve “Yerinde Yaşlanma” ekseninde 65 yaş üzeri nüfusun dağılışının betimsel analizini içermektedir. Çalışma, yaşlı nüfusun salt bir mekansal analizin ötesinde sonraki yapılacak yerinde yaşlanma araştırmasına altlık oluşturmuştur. Çalışma, 65 + yaş üzeri nüfusu dar aralıklara (65-69, 70-74... gibi) mekansal dağılışı yapması yönüyle önemli bulunmuştur. Afyonkarahisar şehrinde ilk bulgular ışığında yaşlı nüfusun merkez eski mahalleler ile Afyon-Konya aksı üzerindeki mahallelerde daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Çevreye doğru özellikle yeni gelişen mahallelerde ve nüfusu az ve küçük mahallerde yaşlı nüfus azdır. 65-75 yaş arasında genç yaşlıların şehir içinde daha dengeli dağıldığı anlaşılmıştır. Ancak 80 yaş ve üzeri yaşlı ileri yaşlı nüfusun kayda değer bir ölçüde merkezdeki 2 mahallede yüksek bir değerinde dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Yaşlıların mekansal deneyimleri ülkeden ülkeye, ülke içinde bölgeden bölgeye hatta şehirden şehire göre farklılık ve benzerlikler gösterebilir. “Kentsel Yaşlanma” ve “Yerinde Yaşlanma” kavramından hareket eden bu araştırma projesinin şehir ölçeğinde benzeri çalışmalara kapı aralaması ve yapılacak olan çalışmaların bundan sonraki süreçte karşılaştırmalı bir kritiğinin yapılarak avantajlı ve dezavantajlı yönlerinin belirlenmesi; yerel yönetimler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yerel temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve en önemlisi kendileri adına üretilen politika, hizmet ve bunların uygulanmasında yeterice söz sahibi olması gerektiği düşünülen yaşlı bireylerin de içinde yer aldığı geniş bir mutabakat zemini oluşturulması elzemdir. Bu sayede günümüzde yaşlıların en temel sorunlarından biri olarak görülen yalnızlık yaşlılık olgusunun, geliştirilen iş-birliği kapsamında önüne geçilecektir. Yaşlılara dönük yaşanılabilir kentsel mekanlar oluşturmak, onlardaki mekan algısı ve belli bir mekana olan aidiyetini sürdürmeleri onlara, kendilerinin daha değerli, daha mutlu ve yalnız olmadıkları hissi verecektir.

KAYNAKLAR

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2012). *Türkiye’de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı Uygulama Programı*. Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Akgül, H. (2018) Aksu İlçesinde (Isparta) Kırsal Nüfusun Yaşlanması ve Yaşlı nüfusun Sorunları, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta:Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aliağaoğlu, A. (2003). Afyon’da Şehir Morfolojisinin İki Unsuru: Cadde-Sokak Sistemi ve Konutlar, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 1(2), 63-83.
- Arun, Ö. (2013). Ageing in Turkey: “The Peter Pan Syndrome?”. Joseph Troisi, Hans-Joachim von Kondratowitz (Eds.), *Ageing in the Mediterranean* içinde (297-323). London: Policy Press.
- Arun, Ö. (2018). *Yaşlanmayı Aşmak*, Ankara: Phoenix Yayınları.
- Avcı, S. (2014). Türkiye’de 65 ve Üzeri Yaşta Nüfusun Gelişimi ile Mekânsal Dağılışı. TÜCAUM VIII. Coğrafya Sempozyumu (23-24 Ekim 2014) Bildiriler Kitabı içinde, (299-308). Ankara.
- Avcı, S. (2016). Türkiye’de Yaşlı Nüfusun Artışının Neden Olduğu Sorunlar. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu 13-14 Ekim 2016 Bildiriler Kitabı içinde (597-598). Ankara
- Çetin, T. (2010). Termal Turizmin Başkenti Afyonkarahisar, Ankara: Beyazkalem Yayınevi.
- Emiroğlu, M. (1988). Türkiye’de yaşlı nüfusun artışı ve coğrafi dağılım özellikleri. DTCF Coğrafya Araştırmaları Dergisi, 11,25-49.
- Kalınkara, V. (2016). *Temel Gerontoloji: Yaşlılık Bilim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- KOÇ, İ., ERYURT, M. A., ADALI, T., SEÇKİNER, P. (2010). Türkiye’nin Demografik Dönüşümü. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Yayını.
- Kutsal, Y. G. (2009). Teb Eczacılık Akademisi Geriatri Yaşlı Sağlığına Multidisipliner Yaklaşım. Ankara: Türk Eczacıları Birliği Eczacılık Akademisi Yayını, Yayın No 4.
- Mackinlay, E., (2001), *The spiritual dimension of ageing*, First ed. United Kingdom, Jessica Kingsley Publishers.
- Özgür, E.M. (1999). Türkiye Nüfusunun Yaş Yapısı. Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, 7, 159-174.
- Özgür, E.M. (2010). Türkiye’nin Yaşlanma Sürecine Coğrafi Bir Bakış. 1. Ulusal Nüfusbilim Kongresi, 9-10 Ekim 2010, Ankara.
- Özgür, E.M. (2013). Türkiye Nüfusundaki Doğurganlık Düşüşü ve Yaşlanma Eğilimi. Her Yönüyle Dernekler Dergisi, 23, 30-35.
- Özgür, E.M. (2019). Yaşlanmanın coğrafyaları: Coğrafi gerontolojide ilerleme, tartışmalar ve araştırma gündemi. Coğrafi Bilimler Dergisi, 17(1), 78-109.
- Sevindi, C., Korkusuz, T. (2018) Türkiye’de Yaşlı Bağımlı nüfusun Gelişimi, II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Bildiriler Kitabı,
- Şenol, E., Saraçoğlu, H. (2012). Tokat Kentinde Yaşlı Nüfusun Mekânsal Dağılışı ve Kent İçi Arazi Kullanımının Yaşlı Nüfusun Yaşam Kalitesine Etkileri. Ali Açıkel, Samettin Başol, A.Osman Solmaz ve Murat Hanılçe (Eds.), Tokat Sempozyumu (1-3 Kasım 2012) Bildiriler Kitabı içinde (97-116). Tokat.
- Şentürk, M., & Ceylan, H. (2015). *İstanbul’da Yaşlanmak*. İstanbul: Açılımkitap.
- Taş, B. (2012). Afyonkarahisar İlinde Termal Turizmin Gelişimi, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 139-152.
- Tufan, İ. (2016). *Antik Çağ’dan Günümüze Yaşlılık ve Yaşlanma*. Nobel.
- Tuna, M., & Tenlik, Ö. (2017). Türkiye’de ve Dünyada Yaşlanma. İ. Tufan, & M. Durak içinde, *Gerontoloji I Kapsam, Disiplinlerarası İş Birliği, Ekonomi ve Politika*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Yakar, M. (2012). İç ve Dış Göçlerin Kırsalda Nüfusun Yaş Yapısına Etkisi: Emirdağ İlçesi Örneği. Coğrafi Bilimler Dergisi, 10(2), 129-149.
- Yakar, M. (2014). Türkiye’de İlçelere Göre Medyan Yaş Dağılımının Mekânsal ve İstatistiksel Analizi. Turkish Studies, 9(11), 559-591. doi: 10.7827/TurkishStudies.7447
- Yakar, M. (2015). “Hem yaşlı, hem yalnız”: Türkiye’de Yaşlı Dul Nüfusun Gelişimi ve Mekânsal Dağılımı. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, IV. Nüfusbilim Konferansı (5-6 Kasım 2015), Ankara.
- Yakar, M. (2017). “From Old Age to Advanced Agedness”: The Spatial Distribution and Growth of Population Ageing In Turkey. International Symposium on GIS Applications in Geography and Geosciences (ISGGG), October 18-21, Çanakkale, Turkey.
- Yakar, M. (2018). Yaşlanma ve Yaşlılığa Coğrafi Bir Yaklaşım. Nurettin Özgen (Ed.), Sosyal Coğrafya içinde (349-382). Ankara: Pegem Akademi.
- Yüceşahin, M.M. (2011) “Küresel Bir Süreç Olarak Demografik Dönüşüm: Mekânsal Bir Değerlendirme”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 9, (1), 11-27. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/11/20131114-17.htm>.